

Justitieombudsmannen
Katarina Pålsson

Datum
2022-03-14

Dnr
R 159-2021

1 (2)

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet SOU 2021:90 En översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription

(Ju2021/04036)

Riksdagens ombudsmän har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet En översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription. Utifrån de aspekter JO särskilt har att beakta lämnar jag endast följande övergripande synpunkter.

Preskriptionsreglernas närmare utformning är i grund och botten en fråga om rättspolitiska överväganden. Som framförs i utredningen utgör emellertid den tekniska och forensiska utvecklingen skäl att se över systemet. Jag anser därvid att betänkandet är gediget, väl genomarbetat och balanserat i sina avvägningar.

Jag ser i och för sig klara fördelar med utredningens förslag att tiden för åtalspreskription fortsättningsvis endast ska beräknas utifrån straffmaximum för brottet. Den föreslagna ändringen skulle innebära att det kommer att bli tydligare och mer förutsebart vid vilken tidpunkt ett brott preskriberas. Att utrymmet för en oriktig eller inkonsekvent tillämpning av regelverket därigenom minskar kommer givetvis gagna rättssäkerheten, vilket är en förändring till det bättre.

Vad gäller förslaget att brott med livstids fängelse i straffskalan aldrig ska preskriberas så instämmer jag i att de bakomliggande skälen för preskription väger mindre tungt ju allvarigare brottet är. Som anförs i utredningen finns det emellertid bland dessa brott också sådana som har ett förhållandevis lågt straffminimum. Även om jag delar uppfattningen att detta kan utgöra skäl att gradera dessa brott ytterligare så innebär möjligheten till en sådan eventuell framtida lagändring enligt mig inte att det nuvarande förslaget kan godtas utan vidare. Jag anser t.ex. att de humanitära aspekter som talar för preskription många gånger kan komma att väga tyngre än motstående intressen när det är fråga om gärningar som kan utgöra brott som i och för sig kan straffas med livstids fängelse, men som är att anse som relativt sett mindre allvarliga och inte nödvändigtvis innefattar ett allvarligt angrepp mot person (t.ex. grovt sabotage).

Det finns vidare anledning att i detta sammanhang uppmärksamma prop. 2021/22:133, En samlad straffrättslig terrorismlagstiftning, där det bl.a. föreslås att alla svenska uppsåtliga brott och straffbelagda försök ska kunna utgöra terroristbrott. Eftersom terroristbrott har ett föreskrivet straffmaximum om livstids fängelse skulle detta kunna få till följd att vilket brott som helst, om de för terroristbrottet tillkommande särskilda förutsättningarna är uppfyllda, kan undantas från reglerna om preskription.

Utöver de betänkligheter på humanitär grund som det nyss beskrivna kan ge upphov till i bl.a. preskriptionshänseende riskerar de föreslagna ändringarna dessutom att öppna upp en bakväg för polisen att lagra personuppgifter i spårregistret under betydligt längre tid än vad som är befogat i det enskilda fallet. Jag menar vidare att redan det förhållandet att fler uppgifter kan komma att få lagras under längre tid än idag inte är utan betänkligheter ur integritetssynpunkt och att förslaget därför behöver övervägas ytterligare. De risker jag påtalat bör beröras ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Jag avstår från att lämna synpunkter i övrigt.

Jag har inför upprättandet av detta yttrande samrått med justitieombudsmannen Per Lennerbrant.

Katarina Pålsson

Ärendet har föredragits av Simon Hofling. I beredningen av ärendet har även byråchefen Johan Thorblad deltagit.